

Bevezetés

A kiadvány a fontosabb hazai termékpályák 2009. évi piaci folyamatait mutatja be elsősorban az ártrendeken keresztül, de – a 2009. évi előzetes mennyiségi információk alapján – a keresleti és kínálati oldalon bekövetkező alapvető változásokra is rámutat. Az összeállítás az AKI Piaci Árinformációs Rendszerének (PÁIR) adataira, valamint a különböző nemzetközi forrásokból származó árinformációkra, továbbá a KSH termelési, iparstatisztikai és külkereskedelmi adataira támaszkodik. A világ és európai keresleti és kínálati tendenciák bemutatásához a FAO, az OECD, az USDA és az EU Bizottság anyagait használtuk fel. A piaci folyamatok vizsgálata az anyagban egységes szerkezetben történik:

- Világ és európai kínálati és keresleti tendenciák.
- Hazai piaci tendenciák:
 - kínálat alakulása, belföldi termelés, import és készletek,
 - kereslet alakulása, belföldi értékesítés, export.
- A piaci árak tendenciája: világpiaci, uniós és hazai ártendenciák.

A világpiacon a gazdasági válság hatására mérséklődő kereslet, továbbá egyes termékek esetében, illetve egyes régiókban a kínálat bővülése az alapanyag és a késztermék árának csökkenését okozta 2009-ben. A csökkenő kereslet miatt a világkereskedelemben kevesebb termék került. A FAO adatai szerint a világ sertés- és juhhús, valamint tejtermelése nőtt, a marhahúsé csökkent, a baromfi hús kibocsátása stagnált 2009-ben. Becslések szerint a búza és a napraforgó kínálata csökken, a kukoricáé és a szójababé nő a 2009/2010. gazdasági évben.

Az AKI-KSH előzetes adatai szerint Magyarországon a mezőgazdasági termékek kibocsátásának volumene 2009-ben 10%-kal csökkent az előző évihez viszonyítva. Ezen belül a növényi termékek termelése 14,5%-kal, az állatok és állati termékeké kisebb mértékben, 2%-kal csökkent. A növényi termékeken belül a gabonafélék, az ipari növények és a kertészeti termékek hozamcsökkenése volt a legnagyobb.

A hazai élelmiszeripar termelési volumene 1%-kal csökkent 2009-ben. Az élelmiszerek belföldi értékesítése 3,3%-kal csökkent, ugyanakkor az export 5,4%-kal nőtt. A kivitel növekedését a húsok és húskészítmények, a tejtermékek és a malomipari termékek adták.

A KSH adatai alapján az agrártermékek termelői árának szintje 2009-ben 9,5%-kal esett vissza az előző évihez viszonyítva. Míg a korábbi években a növényi és állati termékek termelői árának alakulását ellentétes tendencia jellemezte, 2009-ben mind a növényi, mind az állati termékek árszínvona csökkent. A növényi termékek árának esése (12,7%) nagyobb mértékű volt, mint az állati termékeké (4,6%). A vágóállatok termelői ára közel azonos volt az előző évvel, ezen belül a vágósertés és a vágómarha ára nőtt (4,4, illetve 8,3%-kal), míg a vágóbaromfié 5,6%-kal csökkent. Az állati termékek ára 15,3%-kal esett vissza, a nyerstej ára ennél nagyobb mértékben, 22,4%-kal.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek kínálatának csökkenését a termelők és feldolgozók hitelfelvételi nehézségei, likviditási problémái is befolyásolták. A csökkenő mezőgazdasági termelés ellenére a növényi és állati termékek termelői ára is visszaesett. Ennek oka, hogy a világpiaci árak csökkenése miatt a magyarországi exportárak is jelentősen estek, ami kedvezőtlen hatást gyakorolt a hazai termelői árakra.

Az AKI PÁIR által megfigyelt termékek feldolgozói értékesítési ára általában csökkent. Ennek mértéke a gabona alapú termékek, a tejtermékek és a baromfi húsok esetében kisebb volt, mint a termelői árak visszaesése. A vágómarha termelői árának növekedését a vágóhidak az értékesítési árakban is el tudták ismertetni (a csontos marhahús, frissen, félben és negyedben termék értékesítési

ára hasonló mértékben nőtt, mint a vágómarha termelői ára), ugyanakkor a vágósertés árának növekedését nem, mivel a sertéshúsok értékesítési ára csökkent (a húskészítmények árát nem vizsgálja a tanulmány). A termelői és a feldolgozó értékesítési árak csökkenésével ellentétben, a megfigyelt főbb állati termékek fogyasztói ára emelkedett 2009-ben (darabolt sertéshús 7%-kal, tejtermékek 5%-kal, friss csirkehús csaknem 3%-kal). Az ellentétes ártendencia azt jelzi, hogy a fogyasztói árak alakulása nem minden esetben hozható összefüggésbe az egyes termékpályákon az első két fázis ártendenciájával.

Szakértők a pénzügyi és gazdasági válság mélypontja után, 2010-ben a világgazdaság lassú élénkülésére számítanak. A növekvő kereslet hatására a világkereskedelem is mozgásba lendülhet, ami az árak mérsékelt emelkedését eredményezheti. Magyarországon a belföldi értékesítés lehetőségei behatároltak, 2010-ben is elsősorban a külpiazi kereslet, továbbá az exportáron keresztül a világpiaci árak alakulása alakíthatja a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek kibocsátását, illetve árát.